

OMGEVINGSANALYSE COVID-19

Analyseperiode 12:00 uur d.d. 18 maart – 13:00 uur d.d. 19 maart

 (OCW) | Met input van VWS, BZK, BZ, FIN, BZK, IenW, OCW, SZW, EZK, LNV en Defensie.

10.2e

NB: De ringen staan onderaan**Samenvatting**

- De Tweede Kamer liet woensdag weten achter de achter de kabinetsplannen te staan om het coronavirus te bestrijden en de economische gevolgen te verzachten. De meeste partijen vinden het verstandig dat Nederland niet helemaal op slot gaat. Alleen oppositiepartijen PVV en Forum voor Democratie pleiten voor een totale lockdown.
- Een motie om zorgpersoneel een bonus te geven voor hun extra inzet bij de aanpak van het coronavirus kreeg de unanieme steun van de Kamer.
- Met spanning wordt uitgekeken naar volgende week wanneer duidelijk wordt of de maatregelen helpen. Er wordt nog steeds gesproken over een aanpak met een lange weg en een hoge prijs; vele duizenden doden. Aanhoudende onduidelijkheid over hoe groepsimmunitet precies werkt.
- Het eerdere beeld van 'we gaan er het beste van maken de komende 3 weken' vertoont scheurtjes. Het beeld wordt somberder nu er meer verhalen rondgaan van Nederlanders die in de problemen zijn in het buitenland, winkels die besluiten dicht te gaan, stress door thuiswerken, winkels die omvallen en coronaoplichters. Mensen vragen zich af wat er nog bij gaat komen. Verhalen van de politie die zich voorbereidt op een scenario van 'volledige lockdown' waarbij iedereen verplicht thuis moet blijven, draagt bij aan de onrust.
- De uitleg van MP Rutte dat onze maatregelen niet zoveel verschillen van Frankrijk of Duitsland staat op gespannen voet met aanhoudende vergelijkingen in de media met maatregelen in omliggende landen. Beeld wordt toch gesuggereerd dat de aanpak in het buitenland verder gaat dan hier. De vraag die daarbij boven de markt uit blijft hangen: doen we wel genoeg?
- Vragen die op financieel/economisch vlak naar voren komen zijn: Hoe hard wordt de Nederlandse economie getroffen door het coronavirus? Is de overheidssteun genoeg om grootschalige faillissement te voorkomen? En wat is de rol van banken in het beperken van de gevolgen van de crisis? 'Einde van de huizengekte?'

Karakterisering berichtgeving

- Media karakteriseren het debat van gisteren als een roerig debat, uiteraard ook door het uitvallen van minister Bruins. Het virus vergt niet alleen veel van de samenleving, maar ook van de Kamer die onder moeilijke omstandigheden probeert haar parlementaire taak zo goed als kan te volbrengen. De vraag daarbij rijst of vakministers wel in de Kamer moeten zijn: ze kunnen zich beter bezighouden met crisismanagement en de verantwoording aan de Kamer overlaten aan de premier.
- Naast de vele berichten over het steunpakket (uitleg en reacties), is vooral de nood bij de voedselbanken zichtbaar in de media. De vrijwilligers waar zij op draaien (veelal ouderen) kunnen niet meer komen helpen en door het hamstergedrag van veel Nederlanders zijn er ook problemen met de aanvoer van producten.
- Een aantal grote media koppen dat de politie rekening houdt met een mogelijk 'lockdown'-scenario en zich daarop voorbereidt. Verder is Nederland 'rustig' –enkele artikelen over besluit politie alleen nog urgente aanhoudingen te verrichten.

SISOS (Slachtoffers - Identiteiten – Schade - Oorzaken - Scenario's)*Slachtoffers*

- Van de 58 patiënten die zijn overleden aan corona, lagen er 14 op de IC, blijkt uit cijfers van de Nationale Intensive Care Evaluatie. De rest stierf op de 'gewone' ziekenhuisafdeling, thuis of in het verpleeghuis.

Schade

- Corona-maatregelen jagen de rente omhoog. De rente op tienjaarsleningen kwam gisteren voor het eerst sinds vorige zomer weer boven de 0% procent uit.
- ANVR zegt dat er 225.000 Nederlanders in het buitenland terug willen en dat dat weken gaat duren.

- Een meerderheid van zelfstandig werkende managers en consultants verwacht op korte termijn niet of nauwelijks een omzetsdaling als gevolg van Covid-19, blijkt uit een peiling van Schaekel & Partners.
- Het uitstellen van het Eurovisie Songfestival kost de gemeente Rotterdam maximaal 6,7 miljoen euro.
- Voor de sport kan de schade tot augustus oplopen tot 950 miljoen euro, berekent NOC-NSF.
- De Internationale Arbeidsorganisatie van de VN waarschuwt dat de coronapandemie wereldwijd tot 25 miljoen banen kan kosten en roept regeringen dan ook op om snel maatregelen te nemen.

Scenario's

- Onderzoekers van de Nederlandse bloedbanken gaan met een nieuwe bloedtest een landelijk bevolkingsonderzoek starten. Ze gaan kijken hoeveel mensen corona hebben gehad, zodat wetenschappers kunnen zien hoe het virus zich verspreidt en hoe het staat met de groepsimmunitet.

Informatiebehoefte

- Er zijn nog steeds veel vragen van mensen met een 0-uren contract, flexwerkers en uitzendkrachten. Ze geven aan het gevoel te hebben dat ze vergeten worden.
- Veel animo onder artsen voor vergroten kennis over corona met name over het beginstadium van het virus en de manier waarop onderscheid kan worden gemaakt tussen bv een gewone griep en Covid-19.
- Skipr heeft 27 organisaties in de thuis-, verpleeg- of ouderenzorg gevraagd een actueel cijfer te geven over de hoogte van het ziekteverzuim.
- Op social media veel vragen van burgers over de reisadviezen en de terugreis mogelijkheden.

Waarneembaar gedrag (schadebeperking)

Zorg

- Opnieuw veel oproepen om beschermingsmateriaal als mondkapjes, brillen, handschoenen en ontstempelmiddelen af te geven bij (huis)artsen.
- VGN wil meer aandacht voor de gevolgen van de crisis in de gehandicaptensector. Mensen met een beperking zouden niet getest worden (kijkend naar beleid van beperkt testen) en daardoor niet of mogelijk ten onrechte onderworpen worden aan isolatie en andere beperkende maatregelen.
- Ieder(in) meldt dat de gevolgen van de crisis en de maatregelen grote druk leggen op de ondersteuning van mensen met een beperking of een chronische ziekte. De zelfredzaamheid zou in gevaar zijn.

Veiligheid

- Er blijven waarschuwingen klinken voor criminelen die hun kans zien in de crisis: malafide webshops, babbeltuiscs waarmee vooral ouderen beroofd worden, en phishingmails.
- Politie waarschuwt voor jongeren die virus niet serieus nemen en in groepen blijven afspreken.

Wonen

- NVM en VEH merken dat er minder huizen te koop worden aangeboden. Het aanbod is de afgelopen twee weken met een kwart gedaald –einde aan de 'huizingekte' aldus Telegraaf.
- ABN Amro geeft klanten de mogelijkheid om tijdelijk hun hypotheek of krediet niet af te lossen. ING en Rabo overwegen ook maatregelen.

Koninkrijksrelaties

- Diverse banken in de Caribische delen van het koninkrijk hebben maatregelen genomen om de lasten van hun klanten te verlichten. Nederland zal gevraagd worden coulant te zijn over het financieel toezicht.
- Caribisch Nederland is teleurgesteld over het uitblijven van een officiële reactie van het kabinet op het verzoek om de steunmaatregelen die nationaal worden genomen ook van toepassing te verklaren op CN.

Arbeidsmarkt

- Gemeenten treffen maatregelen om ondernemers en zzp'ers te ondersteunen. In diverse gemeenten zal de komende tijd geen handhaving zijn op niet of te laat betalen van gemeentelijke belastingen

Kinderopvang

- Aandacht voor open houden kinderopvang op sociaal-medische indicatie vanwege zware belasting ouders.
- Brancheorganisaties in de Kinderopvang hebben een brief aan ouders opgesteld waarin ze worden opgeroepen zich geen zorgen te maken over de kosten van de opvang.

Voedselbanken

- Veel aandacht voor de noodkreet van voedselbanken. Sommige voedselbanken laten weten dat het onzeker is of zij binnenkort nog hun deuren kunnen openen. Dit treft mogelijk honderden gezinnen.
- Voedselbanken Nederland vraagt de Tweede Kamer om geld voor waardebonnen voor circa 8.000 klanten van acht gesloten voedselbanken. Het bedrijfsleven springt bij.

Samenleving en integratie

- OVAL, NRTO en de MBO-raad maken zich grote zorgen over de voortgang van het inburgeringsonderwijs tijdens de coronacrisis. Ze roepen minister Koolmees op tot maatregelen.

Onderwijs

- Uit een peiling van de Algemene Vereniging Schoolleiders (AVS) onder 752 schooldirecteuren, blijkt dat op 88 procent van de scholen het afstandsonderwijs al bijna helemaal gerealiseerd is.
- Mbo'ers beginnen waar mogelijk vandaag toch aan hun examens.

Havens/Maritiem

- Veerdiensten tussen Nederland en Engeland blijven vooralsnog varen.
- Gesloten landsgrenzen stellen binnenvaart voor steeds grotere personeelsproblemen.

Spoor/OV

- OV-bedrijven blijven dienstregeling aanpassen en schrappen ritten.
- NS is genooddaakt donderdag en vrijdag extra ritten te schrappen i.v.m. het stijgend aantal ziekmeldingen.

Luchtvaart

- De Europese Commissie komt snel met voorstellen over het versoepelen van de voorschriften wat betreft staatssteun voor de luchtvaartsector en het transport.
- KLM en acht vakbonden hebben een akkoord bereikt over noodmaatregelen van KLM. De steunmaatregelen van het kabinet spelen een belangrijke rol: KLM vraagt maximale werktijdverkortings aan.
- Transavia staakt vanaf maandag tijdelijk alle vluchten.
- Schiphol sluit vanaf aankomende dinsdag vijf van de zeven pieren op de luchthaven vanwege de afname van het aantal passagiers met 60%.

Weg

- Kabinet overweegt rij- en rusttijden voor vrachtwagenchauffeurs te versoepelen na overleg Europese transportministers.
- In een brief van supermarktbrancheorganisatie CBL aan premier Rutte blijkt dat supermarkten willen dat het kabinet wettelijke restricties omtrent rij-, winkel- en bevoorradings tijden tijdelijk opheft
- FNV Transport & Logistiek wil een gezamenlijke aanpak voor het beroepsgoederenvervoer om de negatieve gevolgen van de coronacrisis zo veel mogelijk op te vangen.
- Rijscholenbranche LBKR adviseert zijn leden met onmiddellijke ingang te stoppen met het geven van rijlessen. De brancheorganisatie wil voor de rijschoolsector een aparte steunregeling van het Kabinet.

Milieu

- De coronamaatregelen komen luchtkwaliteit ten goede

Economie

- Banken geven MKB-bedrijven een half jaar uitstel van aflossingen van leningen.
- De Europese beurzen zijn donderdag licht hoger geopend nadat de ECB had bekendgemaakt voor nog eens 750 miljard euro aan obligaties te gaan opkopen.
- Verschillende winkelketens besloten woensdag de deuren van hun filialen te sluiten. Bouwmarkten en tuincentra ervaren juist topdrukke en maken zich zorgen over de grote hoeveelheden mensen.
- Onder andere DAF en VDL stoppen tijdelijk de productie. De toelevering van onderdelen ligt stil, waardoor voertuigen niet compleet kunnen worden afgebouwd.
- Netbeheerders en drinkwaterbedrijven geven aan voorlopig geen huishoudens meer af te sluiten.
- DSM onderzoekt de opties om in Nederland zelf desinfectiemiddelen te produceren.

Financiën

- Verschillende provincies en gemeenten komen bedrijven en instanties financieel tegemoet. ABN AMRO wil zo snel mogelijk een mogelijkheid invoeren voor consumenten met een nul-urencontract, zzp'ers of kleine ondernemers, om tijdelijk hun hypotheek of krediet niet af te lossen.

Defensie

- De internationale militaire helikopteroefening Swift Blade 2020 gaat niet door, de trainingen en andere activiteiten met F-16's en F-35's van Vliegbasis Leeuwarden gaan voorlopig wel gewoon door om de inzetbaarheid van de krijgsmacht zoveel mogelijk te garanderen.
- Het Nationaal Comité 4 en 5 mei zoekt naar een andere vorm voor de Nationale herdenking op 4 mei en Bevrijdingsdag.
- Evenementen i.h.k.v. 75 jaar vrijheid in Gelderland worden mogelijk verplaatst naar 31 augustus van dit jaar.

Betekenisgeving

Politiek

- De Tweede Kamer liet woensdag weten achter de kabinetsplannen te staan om het coronavirus te bestrijden en de economische gevolgen te verzachten. De meeste partijen vinden het verstandig dat Nederland niet helemaal op slot gaat. Alleen oppositiepartijen PVV en Forum voor Democratie pleiten voor een totale lockdown.
- Een motie om zorgpersoneel een bonus te geven voor hun extra inzet bij de aanpak van het coronavirus kreeg de unanieme steun van de Kamer. Ze staan in de "frontlinie", staat in de motie van het onafhankelijke Kamerlid Femke Merel van Kooten-Arissen. Het kabinet gaat onderzoeken of dat kan.

Reacties op keuze voor 'gecontroleerd verspreiden' / aanpak Kabinet

- De vraag die nu luidt in media: is het toch verstandig om Nederland op slot te gooien? Ook in deze discussie lijken deskundigen het niet eens te zijn. Voorstanders achten handhaving, streng beleid als noodzakelijk; want deel van Nederland lijkt zich niet veel aan te trekken van maatregelen en het leven voort te zetten.
- Er is in buitenlandse media kritiek op de Nederlandse 'lakse' aanpak, aldus Parool op de voorpagina.

Duiding besmettingen in Nederland

- Er is ongerustheid over medewerkers van supermarkten: 'Hoe zit het met al die mensen in de supermarkt die een groot risico lopen om besmet te worden zijn zei niet belangrijk!? Onze kinderen werken daar ook.'

Economie

- Diverse brancheorganisaties uiten ook woensdag hun steun voor het 'ongekende' maatregelenpakket.
- De Nederlandse banken hebben genoeg vet op de botten om klanten tijdens de coronacrisis tegemoet te komen, zegt topman Kees van Dijkhuizen van ABN Amro.
- Experts pleiten voor zo snel mogelijke invoering nieuwe faillissementswet om zo faillissementen en massale ontslagen te voorkomen.

Onderwijs

- Partijen uit het onderwijsveld positief op het schrappen van de eindtoets vanwege corona. De PO-Raad en AVS en Het Lerarencollectief vinden het een wijs besluit en zijn blij met de duidelijkheid.

Defensie

- Specialisten waarschuwen dat politiek Den Haag de druk moet opvoeren zodat ziekenhuizen medische hulpmiddelen in handen krijgen. Volgens het NIVC zou Defensie 80 beademingsapparaten in het vooruitzicht hebben gesteld, "maar we blijven met lege handen."

Desinformatie

- Facebook plaatst speciaal blok bovenaan de nieuwsfeed van gebruikers, met daarin informatie waarvan de authenticiteit is gecontroleerd. WhatsApp roept op niet zomaar doorgestuurde informatie te vertrouwen.
- Reuters waarschuwt dat de Russische media een 'aanzienlijke desinformatiecampagne' tegen het Westen zijn begonnen om de impact van de coronacrisis via paniek en wantrouwen te vergroten.

Wie is getroffen? (1 ^e ring)	Wie is betrokken? (2 ^e ring)	Wie voelt zich betrokken? (3 ^e ring)
• Nederlanders besmet en/of geïsoleerd	• Familie, vrienden,	• Actieve burgers die zich (o.a. op

in gebieden getroffen door COVID-19	omwonenden van getroffen Nederlanders	sociale media) zorgen maken over het virus
• Patiënten, medewerkers en bezoekers van gesloten Nederlandse ziekenhuizen	• Werknemers en klanten van getroffen bedrijven	• Algemeen publiek
• Bedrijven die afhankelijk zijn van getroffen gebieden		